

הדם שידחה יום טוב ודאי! ?

ומתרצינן: **אלא**, ספק מצות תקיעת השופר פג-א שדוחה יום טוב היא באופן שהשומע הוא **ספק איש ספק אשה** [שפטורה ממצות שופר], שאף לו מותר לתקוע, ואפילו ביום טוב ודאי, ואף על פי שהמצוה שהוא חייב בה אינה אלא מספק.

וכיון שהתברר מה היא הקושיא שהקשו על רבי יוסי מסי מספק תקיעת שופר, יש לומר שרבי יוסי אינו חושש לפירכא זו, משום שרבי יוסי לטעמיה — דאמר: **אשה ודאית נמי תקעה!** שמותר לה לתקוע בראש השנה אף על פי שהיא פטורה בודאי מתקיעת שופר, וכל שכן מי שהוא ספק אם הוא חייב בשופר שמותר לו לתקוע, ולא משום שספק המצוה דוחה יום טוב. ואין להוכיח מזה לכסוי הדם, שהרי אסור לכסות ביום טוב דם שהוא בודאי פטור מכסוי כגון של בהמה. ואם כן, יש לומר שגם הכוי, הואיל וספק

כסוי נמי מדובר ברשות, שהשחיטה היתה בהיתר. והיינו, כששחט לצורך חולה, ומוכח שבכל זאת אין הכסוי דוחה שבת, וקשיא לרב עינא!

שנינו בכרייתא: **אמרו לו: תקיעת שופר בגבולין תוכיה, שאין ודאה דוחה שבת, וספיקה דוחה יום טוב** (19).

והוינן בה: **מאי ספיקה?** באיזה ספק מצות שופר מיירי שדוחה יום טוב? **אילימא ספק חול ספק יום טוב**, וכגון בשני ימי ראש השנה שכל אחד מהם הוא ספק אם הוא ראש השנה או לא [בזמן שקידשו החדש עפ"י ראית הלבנה ולא ידעו אם באו עדים], ונמצא שתקיעת השופר בשני הימים אינה אלא מספק, ובכל זאת דוחה יום טוב, אם כן יקשה — שהרי גם קדושת היום טוב היא בספק. **והשתא, ודאי יום טוב דחיא מצות השופר, ספק יום טוב ספק חול מיבעיא שתדחה!!** ואין להוכיח מכאן לספק כסוי

שהוא זכר, ובפשטות נראה ליישב, שמכל מקום הוכיחה הגמרא כי כשם שמותר להוציא לספק אשה משום ספק זכר כן מותר לכסות כוי שהוא ספק בהמה משום שהוא גם ספק חיה.

וביאור נוסף כתבו תוס', שספיקה דוחה יו"ט אף שיש בו איסור דרבנן כי תקיעה היא חכמה ואינה מלאכה, ונמצא שהוא עדיף מודאי שאינו דוחה את האיסור דרבנן שגזרו שמא יעביירו ברה"ר.

ובשאגת אריה [שם] כתב שאיסור תקיעה משום "חכמה" אינו חל על אנשים כיון שחייבים בתקיעה, אך **הרשב"א** בשבת [לה, ב] הוכיח מסוגיין שאסור לתקוע חוץ מתקיעות מצוה, וכן פסק הרמ"א [או"ח תקצו] וכן נקט הרא"ש ברה"ר [פ"ד סי"א] וביאר שם הקרבן נתנאל

19. תוס' הקשו איך הוכיחו מתקיעת שופר, והרי איסורה בשבת הוא רק משום גזירה שמא יוציא לרה"ר, והיא מלאכה שאינה אסורה ביו"ט ולכן הותרה ביו"ט אפילו לספק. ותירצו שגם ביו"ט יש איסור הוצאה ולא הותרה אלא לצורך, ועל צד הספק שהטומטום הוא אשה ופטורה יתכן לגזור משום האיסור להוציא.

ותירוצו זה כשיטתם בכיצה [יב, א] שגם ביו"ט אסורה הוצאה שלא לצורך מדאורייתא, אך רש"י שם סבר שרק מדרבנן נאסרה, ואם כן אין לגזור ביו"ט גזירה לגזירה שמא יעבור באיסור הוצאה דרבנן, וראה בסמוך שרש"י ביאר כתירוצו השני.

ובשאגת אריה [קז] הקשה הרי יש צורך בהוצאה זו כי הטומטום חייב לשמוע על צד

הוא אם חייב בכסוי, אין כסויו דוחה יום טוב⁽¹⁾.

דתניא: ומצינו שזו דעת רבי יוסי בתחילת הפרשה שמתבאר בה חיוב סמיכה על הקרבן נאמר "דבר אל בני ישראל". ודרשין: **בני ישראל סומכין** על הקרבנות, **ולא בנות ישראל סומכות!** שאשה שהביאה

קרבן אינה סומכת עליו⁽²⁾.

רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: נשים, אף על פי שהן פטורות מסמיכה, מכל מקום **סומכות** — **רשות!** שאם רוצות לסמוך על הקרבן הרשות בידם לסמוך, ולא אמרינן שכיון שהן פטורות הרי הן עושות עבודה בקדשים על ידי הסמיכה שלהם⁽³⁾. והוא

שהאיסור משום שמא יתקן כלי שיר.

1. מדברי רש"י [בד"ה סומכות] משמע כביאור השני בתוס' לעיל שיש בספיקה איסור דרבנן, שהרי נקט כי לרבי יוסי לא אמרינן שהיא "מחללת יו"ט". והיינו משום שעושה "חכמה" ביו"ט, כי גזירה שמא תעבירו אינה שייכת באשה ודאית, ואינה נחשבת כחילול יו"ט. ולביאור הראשון בתוס' צריך לפרש שלדעת רבי יוסי מותר לאשה לתקוע לכתחילה, אך לא הותר להוציא לכתחילה שופר ביו"ט לרה"ר לצורך אשה, כי כיון שאינה חייבת נאסרה בגזירה שמא יעבירו שלא לצורך ביו"ט. אך באגרות משה [או"ח ח"ג צו] הרחיב בביאור סוגין והוכיח שמותר לכתחילה להוציא שופר לצורך אשה.

וראה דברי רש"י **בראש השנה** [לג, א] שטעם האוסרים תקיעת שופר לאשה הוא משום בל תוסיף, והגרעק"א כאן הקשה שאם כן למה אמרו ש"רבי יוסי לטעמיה" והרי גם לרבנן היא מותר לתקוע, כי בטומטום לא שייך שילקה משום בל תוסיף שהרי צריך לתקוע מספק. [ואמנם רש"י בעירובין צו, א כתב שמיחזי כמוסיף, ואינו לוקה]. וכבר ביארנו כי לרבי יוסי גם אם הוא אשה מותר להוציא לצרכו, ולכן אין ראייה לכוי שאם הוא בהמה אסור לכסות דמו ולכן גם בספק אסור, אך לרבנן אם הוא אשה אסור להוציא לצרכו, ובכל זאת בספק מותר, ולכן הוכיחו ממנו לכוי שמותר לכסות דמו.

2. רש"י בעירובין [צו, ב] כתב שאינן סומכות משום שנראות כמוסיפות, ותוס' [שם ע"א ד"ה מיכל] כתבו שסמיכה אפילו בהקפת יד נראית כעבודה בקדשים, והראב"ד [בביאור לתו"כ [נדבה ב] כתב שאין מניחין אותן אפילו להקיף ודן על הבהמה שמא יבואו לידי מעילה.

3. רש"י פירש ש"לא אמרינן עבודה עובדת בקדשים" ומשמע שסומכות בכל כוחן, וכן הביא הראב"ד בביאורו לתו"כ [נדבה ב] שאף סמיכה גדולה מותרת כיון שמקיימות בה מצוה. וכך ניתנה מצותה, לאנשים חובה ולנשים רשות ורק בחגיגה צריך שיסמכו בהיקף יד, משום שאין להם חלק בקרבן וניתן להם רשות לעשות להן נחת רוח.

אך תוס' כתבו שסומכות רק בהקפת ידן, כי אסור לעשות עבודה בקדשים. ולכאורה נפקא מינה בביאוריהם אם אשה ודאית יכולה להוציא שופר לתקוע כי אם הותרה לה אפילו עבודה בקדשים לצורך סמיכת רשות הוא הדין שתוכל להוציאו לרה"ר לצורך תקיעה, ואם לא הותרה אלא סומכת בהקפת יד, לא תוכל להוציא שופר. אולם דעת ראבי"ה שאין סומכות אלא בהקפת יד, ומאידך הביא הרא"ש בשמו [ר"ה פ"ב ס"ז] שמותר לאשה להוציא שופר לצורך תקיעה, ואמנם צריך טעם למה יוכלו לסמוך סמיכה גמורה מפני שמקיימות בכך מצוה והרי הגרעק"א [או"ח יא] כתב שאין עשה דוחה ל"ת אלא במצוה חיובית [ולא בקיומית] והיא מוטלת

ימים טובים!

ותמהינן: וכי רק בלילי ימים טובים הוא דלא נהגה, ובשאר לילי נהגא?! והלא בכל הלילות אין מלין.

ומתרצינן: אלא, הכי קאמר מזה למילה, שכן אינה נוחגת בלילות כבימים, תאמר בכסוי שנוהג בלילות כבימים. אמר רבי אבא: זה אחד מן הדברים שאמר רבי חייא: אין לי עליהם תשובה! והשיב רבי אלעזר הקפר בריבי תשובה.

מתניתין:

א. השוחט חיה או עוף, ונמצאת טריפה(4).

והשוחט לשם עבודת כוכבים,

והשוחט חולין בפנים, בעזרה,

הדין שלדעת רבי יוסי ורבי שמעון מותר לנשים לתקוע בשופר אף על פי שתקיעה שלא לצורך אסורה ביום טוב.

אמר רבינא: אפילו למאי דקאמרי רבנן שאשה אסורה לתקוע בשופר בראש השנה — נמי אית ליה פירכא להך תשובה שהשיבו לרבי יוסי על הקל וחומר שלו — שתקיעת שופר של ספק איש ספק אשה תוכיח שמותרת ביום טוב, ועל כרחך שספק המצוה דוחה יום טוב — לפי שיש לפרוך על ההוכחה, מזה לתקיעת שופר שספיקה דוחה יום טוב, שכן ודאח דוחה שבת במקדש! שבמקדש תוקעין בראש השנה אפילו בשבת, הלכך ספיקה דוחה יום טוב ואפילו בגבולין, תאמר בכסוי — דליתיה כלל! שבשום מקום אין ודאח דוחה שבת, ולכן יש לומר שספיקו אינו דוחה יום טוב.

שנינו בברייתא: השיב רבי אלעזר הקפר בריבי: מזה למילה שכן אינה נוחגת בלילי

על המקיים לעשותה, וסמיכה אינה מוטלת על הנשים.

ובהכרח שנחלקו אם מצות סמיכה מגלה שלא נאסרה כלל עבודה זו בקדשים [וכדעת הסוברים שכלאים בציצית וידים לא נאסרו כלל] ולכן סומכות בכל כוחן, או שרק נדחית ואינה מתירה אלא הקפת יד, ולפיכך גם בתקיעת שופר אינה יכולה להוציא שופר לצורכה.

4. בשו"ע [כח, יט] פסק שלא יכסה את הדם עד שיברוק את הסכין והסימנים כדי שלא יבא לידי ברכה לבטלה. וביאר הט"ז שאם ימצא פסול בסימנים אין כאן כיסוי כלל, ואילו אם ימצא הסכין פגון, יש חשש שנפגמה ע"י המפרקת ומכסין מספק [כמבואר בסעיף כ] ואין חיוב

ברכה.

והב"ח כתב שגם בסכין פגומה אינו מכסה כלל כיון שהספק בשחיטה עצמה ובהמה בחייה בחזקת שאינה זבוחה, ועוד שאינו יכול לאכול משחיטה זו ואינה בכלל "אשר יאכל", והש"ך [ס"ק כ"ז] תמה עליו איך נעקור עשה של כיסוי משום ספק סכין פגומה. והפמ"ג [בפתיחה להל' שחיטה שורש ג] כתב שכיון שספק דאורייתא לחומרא נחשבת שחיטה שאינה ראויה ואינה בכלל "אשר יאכל". וראה דבריו בשפ"ד [ס"ק כז]. שהאריך להוכיח כי גם בלי חזקת איסור אינו בכלל "אשר יאכל" משום הספק. והגרעק"א נחלק עליו וכתב שספק חייב בכיסוי, מבואר בתוס' להלן [פו א ד"ה סיפא] ושם נרחיב.

וקדשים, קרבנות העוף, בחוץ לעזרה.

גמרא:

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: ראה רבי [שהוא מסדר המשנה] דבריו של רבי מאיר ב"אותו ואת בנו", שבפרק הקודם גם כן נחלקו רבי מאיר וחכמים במשנה, בדין שחיטה שאינה ראויה אם נחשבת שחיטה לגבי איסור "אותו ואת בנו", וכיון שנראו לרבי דבריו של רבי מאיר לגבי דין השוחט "אותו ואת בנו" שיש לחייבו במלקות אפילו בשחיטה שאינה ראויה, לפיכך שנאו, את דעת רבי מאיר, בלשון "חכמים", שכתב שם במשנה "וחכמין מחייבין" והיינו רבי מאיר.

או שחט חיה ועוף הנסקלים וכגון שהרגו אדם או שנרבעו, ונגמר דינם להיסקל, ושחטם קודם הסקילה.

שכל אלו אסורים באכילה גם לאחר שחיטתם.

רבי מאיר מחייב לכסות הדם שלהם, וחכמים פוטרים! משום ש"שחיטה שאינה ראויה" היא, דהיינו, שאינה מתרת הבשר באכילה, ולפיכך אין עליה שם "שחיטה", ופוטרים מלכסות את הדם.

ודבריו של רבי שמעון שהוא החולק בדין זה על רבי מאיר וסובר ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, נראו לרבי בכסוי הדם, ששנה את דעתו של רבי שמעון במשנתנו בלשון "חכמים", שבמשנתנו נאמר "וחכמים פוטרים" מכסוי הדם

ב. השוחט ונתנבלה בידו, שנפסלה השחיטה בלא כונת השוחט, או הנוחר, שהרג את הבהמה, והמעקר את הסימנים שבצואר הבהמה בכוונה תחילה, והרגה, פטור מלכסות, ואפילו לרבי מאיר, לפי שאין כאן שחיטה כלל⁽⁵⁾.

לאכילה, [אך לא משום שאינם שחיטה, שהרי לא נאמר בכיסוי אלא "שפיקה" אבל רש"י לעיל [יז א] ביאר שלמדו גזרה שוה משחוט חוץ שאין חיוב כיסוי אלא בשחיטה, ואפילו אם שחיטה שאינה ראויה נחשבת שחיטה, בנוחר ומעקר אין שחיטה כלל. והקשה הגרעק"א אם כן למה דרשינן בסמוך למעט עוף טמא מ"אשר יאכל" והרי לא שייך בו שחיטה. [וכן משמע בתוס' עח ב ד"ה ועוד ששחיתת טמא אינה שחיטה] וכן היא דעת הגרעק"א [י"ד טז י, חו"מ שנ] ששם שחיטה תלוי בהיתרה מידי נבילה.

ובקהילות יעקב [כה, ה] כתב שכל הנשחט בסכין כשר נחשב שחיטה, ואינה תלויה בהיתרה מידי נבילה אלא רק במעשה שחיטה, ולכן גם

ובזכרון שמואל [עג, ב] תמה למה הוצרך הב"ח לומר שאינה בכלל "אשר יאכל" והרי אם אינה זבוחה נמצא שאין כאן שחיטה כלל, והוא כנוחר ומעקר. והעלה מכך שהחזקה אינה מכריעה את הספק בעצם מעשה השחיטה, אלא רק קובעת איסור על הבשר, ופטורו מכיסוי רק משום שאינו בכלל "אשר יאכל" אלא שבכל ספק טריפה חייב בכיסוי כי יש צד שמותרת באכילה ולא חל האיסור על החפצא אלא הוא דין על הגברא מספק, אך כשהספק בשחיטה והחזקה מכריעה לאיסור ודאי, ממילא נפטר מכיסוי שהווי תלוי בדין הכשר.

5. תוס' לעיל [פג ב ד"ה במוקדשין] כתבו שנוחר ומעקר פטור מכיסוי כי אינם ראויים

בשחיטה שאינה ראויה [ולקמן יתבאר למה ראה רבי דבריו של זה כאן ושל זה כאן].

והוינן בה: מאי טעמא דרבי מאיר ב"אותו ואת בנו"?

ומשנינן: אמר רבי יהושע בן לוי: גמיר גזירה שוה "שחיטה" — "שחיטה", "אותו ואת בנו" משחוט חוץ, מקדשים שנשחטו חוץ לעזרה [שבשניהם נאמר לשון "שחיטה"]. מה התם, בשחוט חוץ, שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. שהרי כל שחיטת קדשים בחוץ שחיטה שאינה ראויה היא, שהרי הקדשים אסורים באכילה לאחר שנשחטו בחוץ, ומכל מקום שחיטתם נחשבת לשחיטה שהרי התורה חייבה כרת על שחיטה זו, אף הכא ב"אותו ואת בנו"

נמי — שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה!

והוינן בה: ורבי שמעון, שאמר ב"אותו ואת בנו" כי שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, מאי טעמא?

ומתריצין: אמר רבי מני בר פטיש: גמר מהאמור אצל יוסף, שאמר לאשר על ביתו, שיביא את אחיו הביתה "וטבוח טבח והבן"⁽⁶⁾. מה לחלן, הטביחה היתה שחיטה שראויה לאכילה, שהרי כתיב "כי אתי יאכלו האנשים", אף כאן, ב"אותו ואת בנו" שחיטה שנאמר בה היא דוקא שחיטה ראויה⁽⁷⁾.

והוינן בה: ורבי מאיר נמי — ליגמר מ"טבוח טבח"?!?

מקום דהיינו חולין בעזרה, ומשמע שגם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ובהכרח שהיא גזרת הכתוב לחייב על חולין בעזרה אף בשחיטה שאין ראויה ואין להוכיח מכך לכל שחיטה.

7. הריטב"א הקשה איך שייך ללמוד אותו ואת בנו משחוט חוץ והרי כל שחוט חוץ הם שחיטה שאינה ראויה, ואם תאמר שאינה שחוטת בטל דין שחוט חוץ. ותירץ שבגזירה שוה אין פירכא שאין למדין אפשר משא"א.

והר"ן הקשה שמא גם בשחוט חוץ אינה נחשבת שחיטה ובכל זאת חייב עליה הכתוב [כי לולי האיסור היתה שחיטה ראויה, וכמבואר ברמב"ן לעיל פ, ב] ותירץ שאין למדים דין השחיטה משחוט חוץ, אלא ביאור לשון הכתוב, והיינו כי כשם ששחיטת שחוט חוץ היא שחיטה שאינה ראויה, כך גם באותו א"ב הכוונה לחייב גם בשחיטה שאינה ראויה.

עוף טמא אינו נבילה בשחיטה אלא בשהיה ודריסה, ומה שעוף טמא מטמא בנבילה אפילו אם שחטו הוא כדרשת התו"כ שהובאה ברש"י [עב ב ד"ה ומה] שגילתה תורה שאין השחיטה מפקיעה שם נבילה אלא מטהורים ולא מטמאים. אך נחשבת שחיטה גם בטמא.

6. הריטב"א הקשה שהרי להלן [צא א] פירשו תוס', שאמר למנשה לנחור להם בהמה, ובאופן זה לכו"ע פטור מכיסוי, ותירץ שלבני נח נחירתן זו היא שחיטתן, ואפשר להוכיח ממנה שישראל צריך שחיטה ראויה.

ובתוס' רא"ש הקשה למה לא למד רבי שמעון מהכתוב "ושחט את הבקר" שהיא שחיטה ראויה. ותירץ שאין ללמוד משחיטה שאחר מתן תורה, שהרי יתכן שתמצא טריפה ואינה ראויה.

והמהר"ם שייף הקשה שנלמד מ"זבחת מבקרך ומצאנך" שהיא שחיטה ראויה. ותירץ שמקרא זה ממעט "ואי אתה זובח בקירוב

לא למד רבי מאיר "שחיטה" מ"טביחה"?

ומתריצין: **הני מילי**, שדורשים גזירה שוה גם בתיבות שאינן דומות לגמרי — **היבא דליבא דרמי ליה!** שאין אפשרות ללמוד את הגזירה שוה בין שתי תיבות שדומות זו לזו. אבל אם **איבא דרמי ליה** — **מדדמי ליה ילפינן!** שיש להעדיף את הגזירה שוה שהיא בין שתי תיבות שדומות ממש זו לזו על פני גזירה שוה בין שתי תיבות שאינן דומות לגמרי.

והוינן בה: **ורבי שמעון נמי ליגמר** "אותו ואת בנו" **משחוטאי חוץ**, ולמה העדיף ללמוד

ומתריצין: סבר רבי מאיר: **דנין "שחיטה" מ"שחיטה", ואין דנין "שחיטה" מ"טביחה"** (8).

ומקשינן: **מה נפקא מינה?** כלומר, שאפילו אם אין התיבות דומות ממש, מכל מקום יש ללמוד גזירה שוה, כיון שמשמעותם שוה! ? **דהא תנא דבי רבי ישמעאל:** כתיב בנגעי בתים **"ושב הכהן"** ובמקום אחר באותה פרשה כתיב **"ובא הכהן"**, ואנו דורשים גזירה שוה זה מזה, משום שזו היא **"שיבה" זו היא "ביאה"!** כלומר, **"שיבה" ו"ביאה"** ענין אחד הוא, ויש ללמוד בגזירה שוה זה מזה על אף שהן שתי מילות שונות, ולמה

על תוד"ה מה].

ומקושיית **תוס'** משמע שנקטו כי מודה רבי שמעון בקדשים ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה כמו שמצינו בשחוטאי חוץ. וכן משמע מדבריהם לעיל פ ב ד"ה קדשים] אך בב"ק [עו ב ד"ה והלא] ולעיל [פ ב ד"ה שחיטה] כתבו כי גם לרבי שמעון אינה שחיטה, וגזירת הכתוב היא לחייב בשחוטאי חוץ, ולפיכך אם יש איסור נוסף על הבשר אינו חייב על שחיטתו בחוץ. וראה **תוס' בע"ב** [ד"ה סלקא] שכל הנידון בשחוטאי חוץ הוא אם הפעולה שנעשית בבהמה נחשבת שחיטה ובוה אין חילוק בין קדשים לחולין, ובהכרח שגזירת הכתוב היא לחייב בשחוטאי חוץ או שנחשבת שחיטה ראויה כי רק ע"י השחיטה נאסרת. אבל לגבי מעשה השוחט יש חילוק בין קדשים שחייב על מעשה כל דהוא, לחולין שחיובו רק כשעשה שחיטה המתרת, ולפיכך אף שאין חיוב שחוטאי חוץ במקום איסור אחר, כי מפני האיסור אינה נחשבת כשחיטה בבהמה, אך מכל מקום השוחט נחשב שעשה שחיטה וזה נלמד משחוטאי חוץ לכל התורה.

8. **תוס'** [ד"ה ואין] הקשו למה לא למד רבי שמעון אותו ואת בנו בקדשים ושוחט פסח על החמץ משחוטאי חוץ, והרי זהו לימוד של קדשים מקדשים. ותירץ **הרמב"ן** שאין לחלק בלאו של אותו ואת בנו דין חולין לקדשים. ובחולין מצאנו בכיסוי הדם שאין שמה שחיטה, ובהכרח שבשוחט חוץ בלבד החשיבתה התורה כשחיטה, והר"ן כתב שרק בשחוטאי חוץ חייבה התורה אף שאינה קרויה שחיטה. וכוונתם שאי אפשר ללמוד משחוטאי חוץ שלולי איסור שחוטאי חוץ היתה שחיטה ראויה, ואילו באותו ואת בנו בקדשים השחיטה אינה ראויה לקדשים מפני איסור צדדי.

ובאחיעזר [ח"ב ה] תמה לפי הרמב"ן איך לומדים משחוטאי חוץ לכל התורה ששחיטה שאו"ר שמה שחיטה, והרי בשחוטאי חוץ לולי האיסור היתה שחיטה ראויה. וכתב שדברי הרמב"ן אינם על שחוטאי שהרי בהם נאסר הבשר משום שהוא קדשים. [אך מדברי הרמב"ן לא משמע כן, ונראה שכוונת הרמב"ן שלולי איסור שחוטאי חוץ אין עליהם איסור קדשים כי הם קדשים שמתו, וכן ביאר המקנה קידושין נו א

מ"טבוח טבח"?

ומבארנין: סבר רבי שמעון: דנין "אותו ואת בנו" מ"טבוח טבח", לפי שהן חולין מחולין, ששניהם עניני חולין הם. ואין דנין "אותו ואת בנו" משחוטי חוץ, לפי שהן חולין מקדשים. שהרי דין "שחוטי חוץ" רק בקדשים הוא נוהג⁽⁹⁾.

ורבי מאיר, שלמד "אותו ואת בנו" משחוטי חוץ, סבר שאין זה נחשב כלימוד "חולין מקדשים", משום דאטו איסור "אותו ואת בנו" הוא רק בחולין, וכי בקדשים מי לא נהיג?!

ומסקינן: היינו דקאמר רבי חייא: ראה רבי דבריו של רבי מאיר ב"אותו ואת בנו" ושנאו בלשון חכמים, שמשום שטענתו זו של רבי מאיר נכונה, לכן נראו לרבי דבריו וקבעם בלשון "חכמים"⁽¹⁰⁾.

עוד הוינן בה: מאי טעמא דרבי מאיר בכסוי הדם?

ומשנינן: אמר רבי שמעון בן לקיש: גמר גזירה שוה "שפיכה" — "שפיכה", כסוי הדם משחוטי חוץ! [שבשניהם נאמר לשון "שפיכה"]. מה להלן בשחוטי חוץ שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אף כאן, בכסוי הדם — שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה!⁽¹¹⁾

ורבי שמעון, שאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה לגבי כסוי הדם, טעמו — משום שבכסוי הדם "אשר יאכל" כתיב ומשמעותו דוקא שחיטה המתרת באכילה.

ורבי מאיר אמר לך: ההוא קרא "אשר יאכל" — למעוטי עוף טמא שאינו חייב בכסוי הוא דאתא! ולפי שאינו בר אכילה

לשחיטה בקדשים דהיינו שחוטי חוץ, ולא לכיסוי הדם בחולין שטעון שחיטה ראויה.

11. משמע מלשון הגמרא שהחוב בכיסוי הדם אינו תלוי רק בהכשר האכילה שחל בעוף, אלא צריך שהשפיכה תהא ראויה ותעשה היתר אכילה, שהרי לא נאמר בפסוק "שחיטה" אלא "שפיכה" [וכדברי רש"י במשנה ותוס' לעיל פג, ב ד"ה במוקדשין] ולמה צריך שיהא "שמה שחיטה" [וראה רמב"ן שמכיסוי לומדים לשחיטה בכל התורה]. ובהכרח ש"אשר יאכל" מגלה שצריך שהשחיטה תהיה מתרת באכילה. [ולכן כתבו תוס' שם שמליקה חייבת בכיסוי כי לא נאמר בו "שחיטה", וכונתם שאילו נאמר בכיסוי "שחיטה" יתכן לדרוש שהחוב רק בהיתר אכילה שע"י שחיטה].

9. תוס' [ד"ה דנין] הקשו כיון שאותו וא"ב נוהג במוקדשין הרי בהכרח ששחיטה שאינה ראויה נחשבת בו שחיטה, שהרי השני הוא מחוסר זמן, ולמה הוצרך רבי מאיר ללמוד אותו וא"ב משחוטי חוץ. ותירצו שהוצרך ללמוד שחייב גם באופן ששניהם מוקדשין, ולולי הגזירה שוה משחוטי חוץ יתכן להעמיד שהאיסור רק כשהראשון קודש והשני חולין.

והריטב"א תירץ שאילו במוקדשין אין איסור, נמצא שוב שהיא שחיטה ראויה וחוזר הדין שתאסר באותו וא"ב.

10. לביאור הרמב"ן והר"ן שאין לחלק באותו ואת בנו דין חולין לקדשים — יקשה איך סבר רבי כרבי מאיר באותו ואת בנו, והרי כיון שבחולין — לגבי כסוי הדם — סבר כרבי שמעון, אם כן מנין לו שאותו וא"ב דומה

כלל⁽¹²⁾. אבל עוף טהור, הראוי לאכילה, לא נתמעט מ"אשר יאכל" אפילו באופן שהשחיטה אינה ראויה.

ורבי שמעון סבר: עוף טמא מאי טעמא נתמעט מ"אשר יאכל", משום דלאו בר אכילה הוא. אם כן, שחיטת טריפה [וכן כל שחיטה שאינה ראויה] נמי יש למעט, שהרי הטריפה **לאו בר אכילה הוא!** (13)

ומסקינן: **והיינו דאמר רבי חייא: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי הדם ושנאו בלשון חכמים, שטענה זו של רבי שמעון נכונה, ולכן נראו דבריו לרבי⁽¹⁴⁾.**

אמר רבי אבא: לא לכל דבר אמר רבי פה-ב מאיר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אלא מודה רבי מאיר שאף על פי ששמה

אמנם הרמב"ן והרשב"א להלן [פו ב] הוכיחו שכיסוי הוא גמר השחיטה שהרי פטור על שחיטה שאינה ראויה, ומשמע שנקטו כי גם לר"ש [שהלכה כמותן] דין הכיסוי תלוי בשם שחיטה ולא רק בהכשר אכילה. ובהכרח שלשיטתם טעמו של רבי שמעון הוא שאין חיוב אלא בשחיטה שמתקיימת בה מצות שחיטה, ועל כן נחלק רבי מאיר וסבר שגם אם נמצאת טריפה יש לה שם שחיטה אף שלא קיים בה מצוה [ואינו מברך עליה — יו"ד יט א] ולא התמעטו אלא נוחר ומעקר וטמא שאין בהם שם שחיטה.

13. **הראש יוסף תמה איך דימה רבי שמעון טריפה לעוף טמא, והרי עוף טמא אין שחיטה מועילה להוציאו מידי נבילה ואינו כטריפה. לדעת תוס' הנ"ל הביאור פשוט כי לרבי שמעון החיוב תלוי רק בהכשר לאכילה ולא בשם שחיטה.**

14. **הפמ"ג [שפ"ד כח] דן אם יש חיוב כיסוי בבן פקועה שמותר באכילה, או כיון שאינו טעון מעשה שחיטה פטור מכיסוי, כי דין אם המקור משחוטי חוץ או מטבוח טבח, צריך שחיטה המועלת. ותמוה דהיינו רק כרבי מאיר וכפירש"י שלמד משחוטי חוץ שצריך שחיטה, וממיעוט עוף טמא מוכח שאין החיוב תלוי רק במעשה שחיטה, אלא צריך שתתיר לאכילה. ולכן בן**

12. **בגהש"ס ציין לתורי"ד בקידושין [נו ב] שהקשה כיון ש"לא יאכל" משמעותו גם איסור הנאה, אם כן ב"אשר יאכל" כלול כל הראוי להנאה ועוף טמא בכללו. ותירץ שאילו גם עוף טמא חייב בכיסוי לא היה צריך לומר אלא "חיה ועוף" סתם ונדע שכל עוף בכללו, ובהכרח "אשר יאכל" נאמר למעט עוף טמא.**

והריטב"א כאן פירש שעוף טמא התמעט משום שאינו ראוי לאכילה מתחילת ברייתו. ונמצא שסובר כרש"י לעיל [יו א] שנותר ומעקר לא התמעטו מ"אשר יאכל". [שהרי היו ראויים מתחילת ברייתן] אלא נלמדו משחוטי חוץ לפוטרן משום שאינם בכלל שחיטה. ולדעת תוס' צריך לומר שגם נוחר ומעקר התמעטו מ"אשר יאכל", ולכאורה תמוה אם כן למה טריפה לא התמעטה [וכסברת רבי שמעון בסמוך] ובהכרח שלא נחלקו על רש"י, ודברי תוס' רק כרבי שמעון שלא למד גזירה שוה משחוטי חוץ, ואין צורך ב"שחיטה" אלא כהכשר לאכילה, כי משמעות "אשר יאכל" אינה מצריכה דוקא מעשה שחיטה אבל לרבי מאיר מעשה שחיטה נלמד משחוטי חוץ, ו"אשר יאכל" מגלה שצריך שחיטה המתרת באכילה, ולכן התמעט עוף טמא, כי אף שנעשית בו מעשה שחיטה אינה מטהרתו מנבילה, ולא התמעטה טריפה שאיסורה אינו מחמת חסרון השחיטה.